

23

ma. 12 - 87 **Asylon**

*Asielzoekers wekken in ons vreedzame land
nogal eens argwaan en angst, zoals we onlangs
weer zagen in Stevensbeek en Goes.
Toch is het asielrecht zo oud als onze
beschaving. En in het oude Griekenland werd
het niet straffeloos geschonden...*

Door H.F.J. Horstmanshoff

Oorlog was de normale toestand in de oude Griekse wereld.

Moorden en plunderen (*sylan* in het Grieks) behoorden tot de gebruikelijke omgangsvormen tussen naburige steden en volken. Vreemdelingen waren per definitie rechteloos. Toch was er een plaats vanwaar men niet mocht roven, waar men zijn schatten gerust in bewaring kon geven en waar een vreemdeling een veilig toevluchtsoord kon vinden, een plaats die aan een godheid was gewijd. Dat kon een omheind gebied zijn, een heilig bos, een tempel, een plaats waar men geloofde dat de godheid woonde. De naam daarvoor was *a-sylon*, letterlijk: *vanwaar men niet gewelddadig mag wegvoeren*.

Vreemdelingen, gevluchte slaven en burgers die iets misdreven hadden, koningen zelfs, konden daar een toevlucht vinden. Wie de goddelijke bescherming die asielzoekers genoten niet respecteerde kon erop rekenen dat hij vroeg of laat de fiolen van de goddelijke toorn over zich kreeg uitgestort.

Ca. 630 v.Chr. pleegde de jonge Atheense aristocraat Cylon een mislukte poging tot een staatsgreep. Cylon wist te ontkomen. Enkelen van zijn aanhangers vluchtten naar het altaar van de godin Athena. De magistraat preste hen echter het heiligdom te verlaten. Volgens één versie van het verhaal bleven de asielzoekers met koorden aan het godenbeeld verbonden, toen zij van de acropolis naar de stad afdaalden om zich voor de rechtbank te verantwoorden. Wie de asielzoekers een haar zou krenken zou zich blijkbaar blootstellen aan de vernietigende elektrische stroom die van de godheid uitging. Toen het koord echter brak, zag de magistraat daarin een teken dat de asielzoekers niet langer onder goddelijke bescherming stonden en liet hen afslachten. Het gevolg was wel dat de nazaten van de magistraat, onder wie de beroemde Pericles, nog eeuwen later de zware last van bloedschuld moesten torsen, omdat zij zich had-

den vergrepen aan beschermelingen van de godheid. Een pestilentie was slechts één van de vormen waarin de goddelijke toorn zich ontladde.

Spartanen sleurden eens gevluchte lijfeigenen weg van een altaar van Poseidon. Een vernietigende aardbeving in 464 v. Chr. was het gevolg. De tiran Pythagoras haalde tijdens een burgeroorlog in Ephese (ca. 560 v. Chr.) een meisje dat een tempel was binnengevlucht weliswaar niet uit het heiligdom weg, maar hij hongerde haar uit. Het meisje verhing zich om aan de hongerdood te ontkomen. De godheid strafte met pest en hongersnood.

Dat de goden zich niet om de tuin lieten leiden blijkt ook uit het verhaal van de Spartaanse regent Pausanias. Op het punt gearresteerd te worden op beschuldiging van hoogverraad (ca. 470 v. Chr.) vluchtte hij het heiligdom van Athena binnen. Zijn achtervolgers respecteerden het asielrecht in zoverre dat zij hem niet doodden. Wel metselden zij de deuropeningen dicht en haalden het dak van het vertrek waar hij zich bevond. Zo werd Pausanias uitgehongerd. Voordat hij de laatste adem zou uitblazen - sterven in de tempel was heiligschennis - werd hij naar buiten geslept, waar hij terstond stierf. Deze daad belaadde de Spartanen met een vloek.

De stad Rome dankte volgens de antieke traditie haar groei in de oudste fase van haar bestaan aan de openstelling van een *asylum* naar Grieks voorbeeld, een plek tussen twee toppen van de Capitolijnse heuvel, waar hele drommen uit de omstreken, vrijen en slaven, allen begerig naar een nieuwe start, een toevlucht vonden. Voor Rome was dit de eerste stap naar de toekomstige grootheid, zegt Livius.

Of vrees voor goddelijke straf of hoop op toekomstige grootheid nu de drijfveer was, het asielrecht werd in de Oudheid als een heilig recht erkend. Wie daaraan tornde ondermijnde de fundamenten van de menselijke beschaving.